ODPRTE OBJAVE

INFORMACIJE O MOŽNOSTIH ODPRTIH OBJAV ZNANSTVENIH DEL V ZNANSTVENIH REVIJAH

ODPRTEOBJAVE.SI

Darko Majcenović
Centralna tehniška knjižnica UL

PORTAL ODPRTE OBJAVE

Na portalu odprteobjave.si so na voljo informacije o možnostih odprtih objav znanstvenih del v znanstvenih revijah glede na zahteve iz **Uredbe o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti** ter glede na zahteve financerjev v Evropskem raziskovalnem prostoru. Opisuje:

- politike financerjev,
- načine znanstvenih objav v odprtem dostopu in
- prakse nekaterih založnikov, ki niso vredne zaupanja.

Vsebuje **iskalnik po znanstvenih revijah**, ki so dostopne v okviru preoblikovalnih pogodb, poiščete pa lahko tudi primerno zlato ali diamantno revijo.

UREDBA O ODPRTI ZNANOSTI

3. člen: Načini objav

Uredba določa obveznost zagotavljanja takojšnjega odprtega dostopa do vseh recenziranih znanstvenih objav, sofinanciranih iz javnih virov. Dopustna je takojšnja objava v odprti reviji ali sočasno samoarhiviranje sprejetega rokopisa (AAM) v repozitorij pod licenco CC BY in CC BY-SA.

9. člen: Upravičenost stroškov

Stroški procesiranja člankov (APC) so upravičeni le za objave v čistih odprtodostopnih revijah (zlatih), ali v tistih, ki so del preoblikovalnih pogodb. V diamantnem dostopu pa v vsakem primeru, saj ni stroškov APC.

15. člen: Prehodno obdobje

Financerji znanstvenoraziskovalne dejavnosti iz javnih virov lahko ne glede na tretji odstavek 9. člena te uredbe najdlje do 30. junija 2029 sofinancirajo odprti dostop do člankov v hibridnih revijah, ki so del preoblikovalnih pogodb. Izjemoma je sofinanciranje zunaj pogodb dovoljeno, če zmanjka konzorcijskih vavčerjev, če pogodbe z založnikom niso sklenjene ali če organizacija vanje ni vključena.

ZAHTEVE FINANCERJEV

Nacionalni financer (ARIS)

ARIS zahteva takojšen odprti dostop pod licencama CC BY ali CC BY-SA z oddajo članka v združljiv repozitorij. Stroški APC v hibridnih revijah praviloma niso upravičeni, vendar ARIS skladno z uredbo uveljavlja **prehodno obdobje**, ki do 30. junija 2029 dovoljuje sofinanciranje hibridnih revij.

Evropski financerji (Obzorje Evropa / ERC)

Evropska komisija in ERC zahtevata takojšen odprti dostop pod licencama CC BY ali CC BY-SA, pri čemer morajo avtorji ohraniti zadostne avtorske pravice za oddajo rokopisa v repozitorij. Stroški APC v hibridnih revijah **niso upravičeni** do kritja iz projektnih sredstev, razen v primeru preoblikovalnih pogodb.

Več o tem smo napisali na strani: Politike in zahteve financerjev | Odprte objave

MOŽNOSTI ODPRTEGA OBJAVLJANJA

Omenili smo objavljanje v različnih tipih odprtega dostopa:

- zlati odprti dostop (ang. **Gold OA**)
- diamantni odprti dostop (ang. **Diamond** ali **Platinum OA**)
- zlati odprti dostop v hibridnih revijah (ang. **Hybrid OA**)
- zeleni odprti dostop oz. samoarhiviranje (ang. **Green OA**)

Več o tem smo napisali na strani: Možnosti odprtega objavljanja | Odprte objave

TVEGANJA ELEKTRONSKEGA ZALOŽNIŠTVA

Plenilske revije

Založniki, ki pobirajo APC pristojbine brez izvajanja strokovne recenzije. Škodujejo ugledu in niso priznane pri ARIS evalvacijah.

Lažne konference

Fiktivna srečanja z zavajajočimi imeni uveljavljenih dogodkov, organizirana zgolj z namenom pobiranja kotizacij brez znanstvene selekcije.

Zavajajoče metrike

Uporaba lažnih kazalnikov vpliva (npr. Global Impact Factor), ki namerno oponašajo priznani indeksaciji JCR in Scopus.

Odprte objave delujejo kot varnostni filter in centralna vstopna točka za slovenske raziskovalce. Z vključitvijo vnaprej preverjenih, zakonodajno usklajenih in konzorcijsko podprtih revij portal neposredno ščiti avtorje pred finančnimi prevarami, izgubo avtorskih pravic in neupravičeno porabo javnih sredstev. To smo opisali na tej strani: Nezaupanja vredne založniške prakse | Odprte objave

ISKALNIK PO ZNANSTVENIH REVIJAH

Iskalnik omogoča iskanje znanstvenih revij, ki so dostopne v okviru **preoblikovalnih pogodb**, kjer so konzorciji (CONNECTK in COSEC) poleg branja vnaprej plačali tudi vavčerje za odprte objave.

S tem iskalnikom lahko poiščete primerno revijo za vašo objavo tudi v **zlatih in diamantnih revijah**.

V zbirki so na voljo informacije o **upravičenih uporabnikih** in okvirno **število vavčerjev** za odprte objave.

Vključili smo tudi iskanje po seznamu odprtodostopnih revij v **Directory of Open Access Journals (DOAJ)**, zbirki odprto dostopnih znanstvenih revij s preglednimi merili preverjanja verodostojnosti in kakovosti.

ISKALNIK PO ZNANSTVENIH REVIJAH

Iskalnik raziskovalcem pomaga pri hitrem in varnem izboru mesta objave:

- Skladnost z Uredbo: Preverja, ali revija zagotavlja takojšen odprti dostop brez embarga.
- Pravilno licenciranje: Potrjuje uporabo primernih odprtih licenc, predvsem CC BY in CC BY-SA.
- Upravičenost stroškov: Indicira, ali je revija čista odprtodostopna revija ali del konzorcijskih preoblikovalnih pogodb.

Izvedba LHRS – UM FERI, 2025

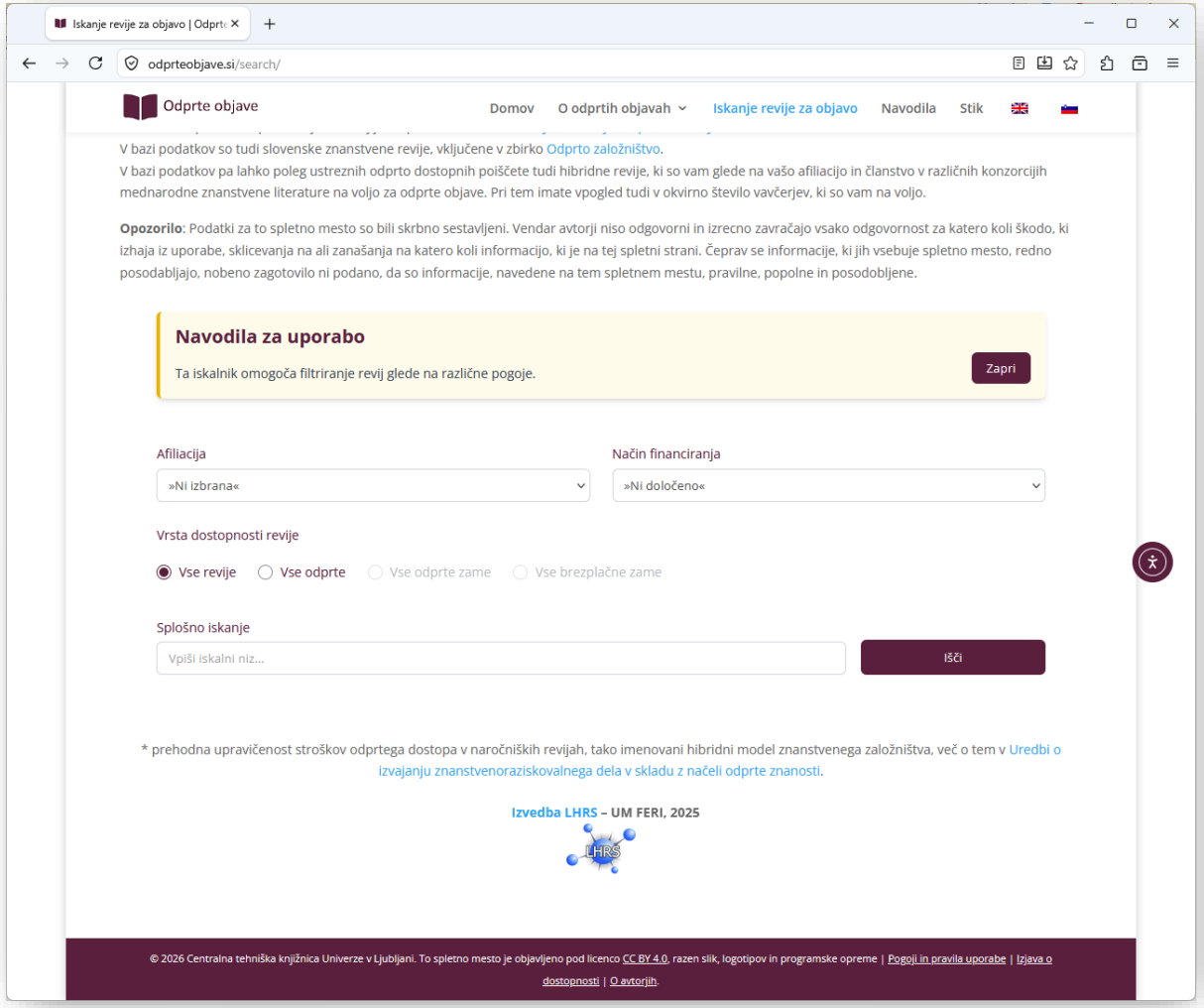

PODPORA IN SVETOVANJE

Odprta knjižnica je namenjena podpori znanstveno-raziskovalni skupnosti in drugim javnostim na področju odprte znanosti. Tovrstne prakse spodbuja pri raziskavah ter vključevanju javnosti v procese znanstvenoraziskovalnega dela.

Podpora in svetovanje glede odprtega objavljanja so opisana na straneh:

- Odprtodostopno objavljanje
- Avtorskopravna in etična vprašanja
- Ravnanje z raziskovalnimi podatki

HVALA ZA POZORNOST!

- **Spletna stran storitve:** odprta-knjiznica.si/storitve/odprte-objave/
- **Portal:** odprteobjave.si
- **Lokalne točke:** CTK, UKM, UKUP ali UNG knjižnica

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN MLADINO

Odprta knjižnica: Center za zagotavljanje kakovosti v znanstvenem komuniciranju s svojim delovanjem podpira **Slovensko skupnost odprte znanosti.**
V okviru Akcijskega načrta za odprto znanost (ukrep 6.2 ReZrIS30) dejavnost financira **Vlada Republike Slovenije**, **Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino**.